

drighuis

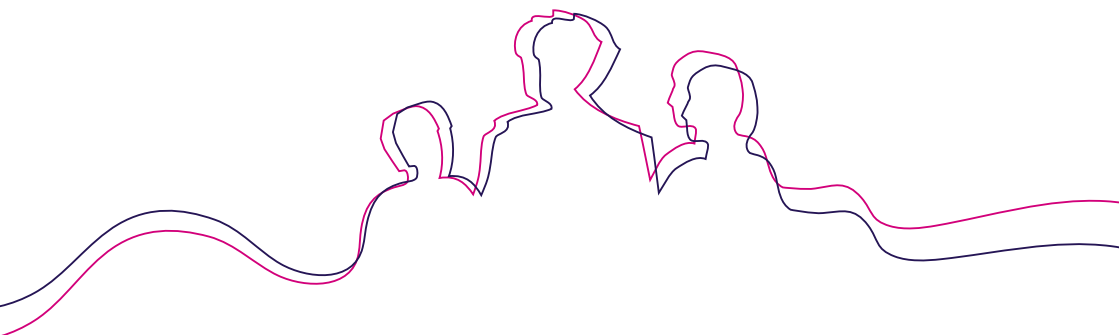
A close-up profile of a woman with long dark hair looking out a window. The background shows a brick building and greenery. Above her head, there are white and pink silhouettes of three people. The overall background is a dark purple gradient.

**Zo gewoon
mogelijk,
zo speciaal
als nodig**

ZORG IN GEZINSVERBAND VOOR KINDEREN
DIE NIET THUIS KUNNEN WONEN

inhoud

» INLEIDING	3
» WAT IS DRIEHUIS?	4
» OPGROEIEN IN EEN DRIEHUIS	6
» VOOR WIE IS DRIEHUIS?	7
» DE DRIEHUISOPVOEDOUDER	10
» CONTACT MET THUIS	12
» VANDAAG EN DE TOEKOMST	14

inleiding

In verreweg de meeste situaties geldt dat kinderen het beste af zijn in hun eigen gezin, zelfs als er problemen zijn. De jeugdhulpverlening richt zich de laatste jaren dan ook vooral op het helpen van kinderen en hun ouders in hun eigen omgeving. Maar voor een kleine groep - in de Stadsregio Amsterdam gaat het jaarlijks om enkele tientallen kinderen - is thuis wonen geen optie. De problemen in deze gezinnen zijn zo ernstig dat kinderen er niet veilig en gezond kunnen opgroeien. Soms zijn de ouders letterlijk afwezig, bijvoorbeeld omdat ze overleden zijn of op straat leven. Er kan sprake zijn van verslaving, psychiatrische problemen, verwaarlozing, misbruik. Het gaat altijd om een combinatie van problemen, waardoor ouders niet bij machte zijn zelf hun kind op te voeden.

» Kleinschalige gezinsopvang, vlakbij huis «

Veel kinderen uit deze groep hebben van jongs af aan te maken gehad met wisselende opvoeders. Daardoor moesten ze vaak afscheid nemen van voor hen belangrijke mensen. De voortdurende instabiliteit heeft ze uit balans gebracht. Dat kan leiden tot gedragsproblemen, zoals depressiviteit, agressie en moeite hebben met het aangaan van relaties.

Pleegzorg of opvang binnen de familie is voor deze kinderen soms niet passend. Een aantal heeft al in (pleeg)gezinnen gewoond, maar kon er niet aarden. Als alternatief komen kinderen vaak in een tehuis terecht, ver van hun vertrouwde omgeving. De afstand bemoeilijkt het contact met hun familie. Bovendien richten de behandelmethoden zich op snelle terugkeer naar huis, terwijl dat voor deze kinderen niet meer mogelijk is. Sommigen 'zwerven' binnen de hulpverlening omdat een opvoedingsplek ontbreekt waar aan hun problemen kan worden gewerkt. De vraag is waar deze kinderen kunnen opgroeien met de intensieve begeleiding die ze nodig hebben. Driehuis biedt langdurige zorg en opvoeding in een kleinschalige gezinsopvang, vlakbij huis. In deze hulpvorm komen jeugdhulpverlening, jeugd-GGZ en school samen. Spirit, de Bascule en Altra hebben Driehuis ontwikkeld in samenspraak met Bureau Jeugdzorg in de Stadsregio Amsterdam.

3

Wat is Driehuis?

Op het eerste gezicht is een Driehuis een gewoon huis in een Amsterdamse wijk. Dat past bij het uitgangspunt van de hulp: zo gewoon mogelijk, zo speciaal als nodig. In ieder huis wonen twee Driehuis kinderen met een Driehuisopvoeder. Eén kind is jonger dan twaalf, het andere kind ouder. Samen vormen zij een gezin. De drie in Driehuis staat ook voor de terreinen waarop de kinderen hulp krijgen:

1. **wonen**
2. **school**
3. **vrijtijdsbesteding en waar nodig aanvullende (gedrags)therapie**

Kinderen die in een Driehuis gaan wonen, hebben vaak een hectisch leven achter de rug. Binnen het Driehuisgezin komen ze voor het eerst tot rust, daardoor ontstaat ruimte voor groei. Ondanks dat de kinderen niet meer thuis wonen, blijven ook hun eigen ouders en familie in beeld. Driehuis betreft hen nadrukkelijk bij het dagelijks leven omdat de kinderen deel blijven van hun familie.

Wat is het doel?

Driehuis biedt kinderen en jongeren een veilige woonplek in gezinsverband voor de lange termijn. In deze omgeving kunnen ze zich verder ontwikkelen totdat ze toe zijn aan meer zelfstandigheid. Dat betekent dat ze er blijven tot hun achttiende jaar; en eventueel langer als dat wenselijk is. Via de kleinschalige, intensieve begeleiding willen Spirit, de Bascule en Altra:

- » kinderen helpen bij het aangaan en opbouwen van gezonde relaties met anderen
- » probleemgedrag voorkomen dan wel verminderen
- » contacten in hun sociale omgeving stroomlijnen en uitbreiden
- » hun cognitieve ontwikkeling en schoolprestaties op gang brengen of houden zodat ze later als volwassene hun eigen plek in de maatschappij vinden

Opgroeien in een Driehuis

Wanneer een kind wordt geplaatst in een Driehuis is het voor alle direct betrokkenen duidelijk dat wonen en opvoeding binnen de eigen familie niet meer mogelijk is. De ouders en/of andere familieleden ondersteunen de plaatsing; dat blijkt duidelijk in de gesprekken die Spirit en de Bascule vooraf met hen voeren. In deze gesprekken komt ook aan bod wat de familie kan bijdragen aan de opvoeding. Onderwijsdeskundigen van collega-instellingen zoals Altra, denken mee over passend onderwijs.

Gezinsleven

Driehuis kinderen leiden een zo normaal mogelijk gezinsleven. De Driehuisopvoedouder zorgt dat ze 's morgens naar school gaan, vangt ze op na school en eet met ze. Hij of zij stimuleert ze ook aan activiteiten deel te nemen in hun vrije tijd, zoals sport of toneel. Verder biedt het leven in een Driehuis vooral rust en continuïteit.

Opvoeding en behandeling

Een team specialisten, waaronder een orthopedagoog, een psycholoog en een docent van school, volgt de ontwikkeling van de kinderen en ondersteunt de Driehuisopvoedouder bij de opvoeding. De kinderen hebben door hun achtergrond moeite met het aangaan van relaties met volwassenen. Dat speelt natuurlijk ook een rol in hun relatie met de Driehuisopvoedouder. Driehuisopvoedouders moeten voor elk kind zoeken naar de balans tussen ruimte geven en nabijheid in relaties met anderen, zodat ze kunnen leren een gezonde relatie op te bouwen en te onderhouden. Ze ondernemen veel met de kinderen en praten met ze over belangrijke onderwerpen, zoals de omgang met hun eigen familie als ze thuis zijn geweest. Sommige kinderen hebben aanvullende (gedrags)therapie of psychiatrische behandeling nodig. Die krijgen ze bij de Bascule.

Voor wie is Driehuis?

Kinderen die voor plaatsing in een Driehuis in aanmerking komen, hebben allemaal hun eigen geschiedenis en culturele achtergrond. Belangrijke overeenkomsten zijn dat ze niet meer thuis, bij familie of in een pleeggezin kunnen wonen en dat ze grote moeite hebben om relaties met anderen aan te gaan. De meesten zijn het vertrouwen in volwassenen en in zichzelf kwijt.

Aandacht voor gedragsproblemen

De problemen uit zich op allerlei manieren. Toch zijn in het gedrag vaak patronen te herkennen. Zoals veelvuldig ruzie maken, schelden of op een andere manier steeds negatieve aandacht vragen. Veel kinderen die in een Driehuis wonen, hebben op de basisschool een leer- en ontwikkelingsachterstand opgelopen. Daardoor vallen ze in contacten met leeftijdsgenoten buiten de boot. Ze gedragen zich angstig of juist agressief, zijn hyperactief en kunnen zich moeilijk concentreren. Psychiatrische problemen komen geregeld voor bij deze groep, sommige kinderen hebben een licht verstandelijke handicap.

Ook bij jongeren is gedrag vaak een aanwijzing voor problemen. Denk aan liegen, spijbelen, manipuleren, bovenmatig alcohol- of drugsgebruik en de hang naar spannend of crimineel gedrag. Bij meisjes komen soms eetproblemen, zelfverwonding en seksueel risicogedrag voor. Zij lopen daardoor het risico op een tienerzwangerschap of raken betrokken bij loverboys.

Meer dan de helft van de Driehuis kinderen gaat naar het speciaal onderwijs. Op het moment van de overstap hebben ze vaak al een reeks mislukkingen achter de rug. Het kost ze naarmate de tijd vordert steeds meer moeite hun achterstanden in te halen. Kleinschalige gezinsopvang zoals Driehuis biedt de mogelijkheid kinderen met ernstige gedragsproblemen veel individuele aandacht te geven. Door leer- en ontwikkelingsproblemen zo vroeg mogelijk en met de juiste, intensieve begeleiding aan te pakken, draagt Driehuis eraan bij dat zij een volwaardige kans krijgen op een zelfstandig bestaan in de maatschappij. Daar hebben zowel het kind als de samenleving baat bij.

Een Driehuiskind

De twaalfjarige Daniël woont sinds anderhalf jaar in een gezinsvervangend tehuis. Zijn moeder heeft ADHD en borderline; ze kan de zorg voor haar zoon niet meer aan. Daniëls vader is jaren geleden spoorloos verdwenen. Al sinds zijn babytijd is Daniël in beeld bij Jeugdzorg. De familie van zijn vader wil niks met zijn moeder te maken hebben en houdt ook het contact met Daniël af. Zijn moeder heeft alleen nog haar eigen moeder en een buurvrouw om op terug te vallen, maar zij kunnen Daniël niet opvangen. Daniël heeft al in de crisisopvang gezeten, in een behandelgroep en een pleeggezin. De intimiteit van een pleeggezin was voor hem te moeilijk; hij werd zo opstandig en agressief dat het pleeggezin na een zwaar half jaar besloot de plaatsing te beëindigen. Omdat er in Amsterdam weinig plekken zijn voor langdurige opvang buitenshuis, dreigt Daniël te moeten verhuizen naar een instelling buiten de stad. Bureau Jeugdzorg meldt hem aan bij Driehuis. Daar kan hij wonen en toch dichtbij huis blijven. Zijn vrienden zijn er welkom, en ook zijn moeder, oma en voormalige buurvrouw. Hij blijft regelmatig bij zijn moeder logeren. Verder krijgt Daniël intensieve ondersteuning vanuit school en aanvullende therapie om met zijn boosheid te leren omgaan.

De Driehuis-opvoedouder

Een kind met ernstige gedragsproblemen dag in dag uit begeleiden, vraagt veel van een opvoeder. Spirit werft daarom voor Driehuis mensen met de nodige levenservaring. De meeste Driehuisopvoeders zijn ouder dan 35 jaar en hebben al een loopbaan achter de rug. Een deel van hen komt uit de hulpverlening of de zorg; anderen hebben bijvoorbeeld een achtergrond in het onderwijs. Aan iedere aanstelling gaat een uitgebreide selectieprocedure vooraf. Dit moet voorkomen dat de kinderen opnieuw te maken krijgen met een breuk in hun opvoeding.

24 uur beschikbaar

Voor Driehuisopvoeders is het begeleiden van de kinderen hun baan. Ze zijn in dienst van Spirit en nemen als professional de opvoedersrol voor drie jaar op zich. In die periode zijn ze 24 uur per dag beschikbaar, met uitzondering van een maand vakantie per jaar en een weekend vrijaf per maand. De Driehuisopvoeders wonen het overgrote deel van hun tijd met de kinderen in het Driehuis. De meesten zijn alleenstaand. Een aantal van hen heeft zelf (pleeg)kinderen opgevoed, maar eigen kinderen wonen niet in het Driehuis. De opvoedouder fungeert als spin in het web in de contacten met school, de familie, de sportclub en de therapeut.

Opvoedingsondersteuning

Doordat de Driehuisopvoedouder en de twee kinderen elkaar dagelijks meemaken, bouwen ze meestal een band op. Als dat slaagt, helpt het de kinderen stukje bij beetje hun vertrouwen in zichzelf en anderen te herstellen. Gezien de ernst van de problemen is dat een lange weg met veel obstakels. Daarom moeten Driehuisopvoeders stevig in hun schoenen staan, maar zich ook kunnen inleven in de belevingswereld van de kinderen. Voor een deel leren ze het vak in de praktijk; er bestaat geen eenduidige handleiding voor het opvoeden van kinderen met meervoudige problemen. Ze krijgen wel handvatten aangeboden in de vorm van intensieve begeleiding en ondersteuning van gedragswetenschappers van Spirit. Verder volgen Driehuisopvoeders in het eerste half jaar na hun start een opvoedingsondersteuningsprogramma bij de Bascule dat aansluit bij de problemen die ze in de dagelijkse omgang met het kind kunnen tegenkomen.

Driehuisopvoedouder

Maureen Kent:

'Als leerkracht op een basisschool kwam ik in mijn klassen kinderen tegen waarmee het grondig mis liep. Ik had daar slechts beperkt invloed op, maar voelde wel dat ik er iets mee kon en wilde. Dat was de motivatie om me aan te melden; als Driehuisopvoedouder probeer ik een antwoord te vinden op de vraag hoe je kinderen met zulke zware problemen op weg kunt helpen. Eenvoudig is het niet: toen de oudste jongen binnenkwam, was zijn eerste vraag: "Hoe lang blijf ik hier?" Zo weinig houvast had hij. Omdat ik zelf kinderen heb, weet ik wat een familieband betekent. Gaandeweg merk ik dat er iets groeit tussen mij en de twee jongens. Ik denk niet in termen van "kinderen redden". Maar als het lukt ze enige basis te geven waarmee ze de rest van hun leven verder kunnen, dan is het de investering in alle opzichten waard. Afgelopen jaar hebben we met een stap-voor-stap actieplan de balans naar de positieve kant kunnen laten doorslaan. Het zonnetje schijnt vooral op de dingen die we goed doen. De kinderen ervaren op die manier dat succes haalbaar is. Na een natte smakkerd met pindakaas en jam, en een vrolijk "Prettige dag, Maureen", begin ik mijn ochtenden met een kop koffie op de bank.'

11

Contact met thuis

Soms lukt het ouders niet hun kind een veilige, gezonde omgeving te bieden om in op te groeien. In het uiterste geval kan dat betekenen dat hun kind uit huis wordt geplaatst. Maar hoe problematisch de relatie of de omstandigheden ook zijn, de loyaliteit van kinderen naar hun ouders blijft bestaan. Ook als ze op een andere plek wonen, hebben de meesten er behoefte aan hun vader en/of moeder geregeld te zien.

Familieband

Zowel voor het kind als voor de ouders is het belangrijk dat de contacten goed blijven of weer worden. Daardoor voelt en ervaart een kind dat het een eigen plek binnen de familie inneemt. En de ouder kan nog steeds zijn rol als vader of moeder vervullen, ook al is hij of zij niet langer de opvoeder. Is contact met de eigen ouders onmogelijk, dan hebben kinderen vaak een andere persoon in hun netwerk bij wie ze zich vertrouwd voelen, zoals een grootouder of tante.

Relatie opbouwen

De Driehuisopvoeder begeleidt de kinderen in het contact met hun familie. Ze helpen bij het maken van afspraken over bezoek, maar steunen ze ook in het koesteren van mooie ervaringen en het leren omgaan met teleurstelling. Alles is erop gericht het kind zijn of haar plek in de eigen familie (terug) te geven. Op welke manier dat gebeurt, verschilt per kind en familie. Sommige kinderen logeren geregeld een weekend thuis. Bij anderen bestaat het contact met de eigen ouders uit een bezoek van de vader en/of moeder in het Driehuis. De Driehuisopvoeder betreft de ouders zo veel als mogelijk en passend bij het Driehuis. Mee-eten, het kind naar bed brengen of blijven logeren behoren tot de mogelijkheden. De ouders worden goed geïnformeerd over en betrokken bij het overleg over de ontwikkeling van hun kind.

Vandaag en de toekomst

Sinds de start van het project in 2008 zijn acht Driehuizen gerealiseerd in IJburg en drie in De Aker (Amsterdam-West). Op de langere termijn streven Spirit, Altra en de Bascule naar dertig Driehuiswoningen binnen Amsterdam. De organisaties kiezen bewust voor het groeperen van een aantal woningen binnen één wijk. Ze liggen op loop- of maximaal fietsafstand van elkaar. Op die manier kunnen de Driehuisopvoeders samen optrekken en de zorg voor de kinderen delen. Ze wisselen ervaringen uit en werken in samenspraak met Spirit aan verdere verfijning van de hulp.

Meer informatie

De plaatsing van kinderen in een Driehuis loopt via Bureau Jeugdzorg Agglomeratie Amsterdam. De uitvoering van het programma is in handen van Spirit.

Wilt u meer weten over het Driehuisprogramma, neem dan contact op met Spirit in Amsterdam via telefoonnummer 020 - 435 0535.

15

*dri*ghuis

Deze brochure is een uitgave van
jeugdzorgorganisatie Spirit in Amsterdam
www.spirit.nl

Redactie: Spirit
Tekst: Het Schrijfwezen
Vorm: Studio Brouwer, Hoorn
Druk: Meco Offset

© Spirit 2010

